

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Commentarii Exegetici In Apocalypsim Ioannis Apostoli

Viegas, Brás

Parisiis, 1615

Commentarivm Tertivm Exegeticvm. De tertia visione Ioannis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39261

morbus est, qui omnia circumiecta depascitur, sed etiam, quia igne tantum cura-
 ri potest, sic enim hæresim non solum sui contagio omnia inficit, quam ob causam
 Psal. 1. *Cathedra pestilentia* vocatur, quæ non tantum sedentes, sed vicinos quosque
 etiam grassante in dies, ac serpente lue corripit, sed etiam quia non nisi igne adhi-
 bito exterminari potest. Denique advertendum est ex Francisco Georgio Vene-
 to in sua Harmonia, Cant. 1. ton. 4. c. 1. cor Scorpionis celestis esse in tertio gradu
 Sagittarij, præsidereque lapillis pretiosis sardonio, & amethysto, imo serpétium,
 ac dæmonum fugæ, quod sic accipiendū videtur, ut cor scorpionis, qui est in octa-
 va sphaera, respondeat gradui tertio Sagittarij, qui est in primo mobili: ponunt
 enim Astrologi duodecim signa in octava sphaera ex syderibus figurata, & alia
 duodecim sine figuris in primo mobili: quæ observatio ad rem, de qua agimus,
 maxime pertinet, consentaneum enim rationi est, ut scorpionum, id est, hæreti-
 corum corda Sagittario, id est, diuinæ, & humanæ iustitiæ telis subiecta sint, in
 eaque tanquam in scopum seueræ animaduersionis sagittæ collimentur. Rectè
 etiam subdit Venetus eam scorpionis cum Sagittario convenientiam pretiosis
 lapillis, imo etiam dæmonum fugæ præsidere, non quod sydera vllam in dæmones
 vim habeant, sed quoniam exterminatis hæreticis fugantur dæmones, fidei etiã,
 & virtutum reliquarum pretiosi lapides magis rutilant. Atque hæc de visione, &
 mysterio locustarum.

Psalm. 1.

Frân. Venet.

COMMENTARIUM TERTIUM EXEGETICUM.

De tertia visione Ioannis.

Visto imaginaria sexti Angeli describitur.

SECTIO PRIMÆ.

MEMORATA quinti Angeli visione in priori parte huius ca-
 pitis, nunc in posteriori Ioannes sexti Angeli visionem commemo-
 rat, quæ huiusmodi est. Primum. Sexto Angelo tuba canente audi-
 uit Ioannes vocem vnã ex quatuor cornibus altaris aureis, quod
 est ante oculos Dei, dicentem sexto Angelo, qui habebat tubã: Sol-
 ue quatuor Angelos, qui alligati sunt in flumine magno Euphrate. Secundo. So-
 luti sunt quatuor Angeli, qui parati erant in horam, diem, mensẽ, & annum ad
 occidendam tertiam partem hominum. Tertio. Vidit numerum equestris exer-
 citus (proculdubio quem quatuor illi Angeli collegerunt) vicies millies dena mil-
 lia, seu ut habetur Græcè, duas myriades myriadum, quanquam in Bibliis Com-
 plutensibus non est *Dua myriades myriadum*, sed absolute, *Myriades myriadum*, quod
 fortè eodẽ recidit. Est autem myrias idem, quod decem millia, quo fit, ut vna myrias
 myriadum sit idem, quod decies millies decem millia, & duæ myriades myriadum
 vicies millies decem millia, id est, ducenties mille millia, siue decies millies viginti
 millia vel vicies mille myriades, quod vulgò est, bis centum milliones, quem nume-
 rum ait Ioannes se audiuisse. Quarto. Equites eiusmodi equorum habebant loricas
 igneas, & hyacinthinas, & sulphureas, nimirum vel quod singuli equites haberent

Myriades,
quod decem
millia.

E e iij

loricas partim igneas, partim hyacinthinas, partim sulphureas, vel quod alij eas haberent igneas, alij hyacinthinas, alij sulphureas. Quinto. Capita equorum erant tanquam capita leonum, & de ore eorum procedebat ignis, fumus & sulphur, habebantque potestatem suam in ore. & in caudis: erant enim caudæ similes serpentibus, desinentes videlicet in capita serpentium, hisque nocebant. Postremo. Duæ reliquæ partes hominum (tertia enim pars ab iis plagis interfecta deperit) neque occisæ sunt, neque tertiæ partis occisæ miserabili interitu admonitæ egerunt penitentiam, ut ne dæmonia, & simulachra aurea, argentea, ærea, lapidea, & lignea adorarent, neque alieno malo sapere voluerunt, ut ab homicidiis, veneficiis, fur- tis, & fornicatione abstinerent.

Lyrani, & quorundam aliorum expositio commemoratur.

SECTIO II.

I. **N**icolaus de Lyra, & Petrus Aureolus Cardinalis in comment. super Apoc. & D. Antoninus i. primum Chronicorum titulo 6. c. 1. §. 7. existimarunt hoc loco prænuñtiari à Ioanne schisma illud inter Laurentium, & Symmachum de summo pontificatu contendentium: quæ sententia, ut intelligatur, simulque rationes, quibus inferius eam oppugnare instituimus, bene perspectæ, & exploratæ esse possint, res ipsa quomodo acciderit, prius est breuiter explicandum. Igitur Anastasio secundo Pontifici maximo, qui sedem Romanam tenuit tempore Trasimundi Vandalorum Regis, infestissimi Ecclesiæ hostis, successit in Pontificatu Symmachus ex Sardinia oriundus, maxima cleri, populi que Romani dissensione. Etenim vna pars Symmachum apud basilicam Constantinianam, altera Laurentium Romanum, apud basilicam Mariæ in via noua deposcebat. Concilium Rauennæ indicitur, discussaque re præsentè Theodorico Romanorum Rege Ariano Symmachus cõfirmatur, qui Laurentium competitorem suum Episcopum Nucerinum creauit erat enim Symmachus suauissimis moribus, vnde ducentos, & viginti Episcopos à Trasimundo Vandalorum Rege Ariano relegatos in Sardiniam sustentauit. Quatuor annis post iterum seditio Romæ cooritur Festo, & Probino senatorij ordinis Laurentium reuocantibus, & Pontificem maximum deposcentibus: qua seditione commotus Theodoricus Petrum Altini Episcopum Romam mittit, qui pulsus Laurentio, & Symmacho pontificatû occuparet. Ceterum Symmachus coacta synodo centum, & viginti Episcoporum obtinuit, ut Petrus, & Laurentius in exilium amandarentur: tanta autem ob huiusmodi dissensionem concitata est Romæ seditio, ut quamplurimum ex clero tum ex populo caderentur, nec sacris parceretur virginibus toto eo triennio, quo hæc seditio perdurauit. Fuit hoc ordine quartum in Ecclesia schisma circa annum Domini 502. de eo que scripserunt Niceph. lib. 16. histor. Eccles. cap. 35. & Theodorus lector libro 2. Collectaneorum, eiusque facit mentionem D. Gregor. lib. 4. Dialog. cap. 40. vbi docet Paschasium Cardinalem Apostolicæ sedis Diaconum Laurentium elegerit, & omnium postea vnanimi consensu Symmachum verum Pontificem declarantium superatum, in sua tamen sententia vsque ad diem obitus sui persistisse, colendo, & præferendo Laurentium quem Episcoporum iudicio præesse sibi Ecclesia recusauit. Simul etiam refert eundem Paschasium post obitum Germano Capuano Episcopo appruisse in thermis Angulanis tanquam in penali loco deputatum maximos patientem calores, quæd pro Laurentio cõtra Symmachum sensisset: ex quo colligit Gregorius cum non malitix, sed ignorantix errore peccasse: itaque, cum adhuc in purgatorio esset, Dalmaticam eius feretro superpositam Dæmoniaco tangenti sanitatem attulisse.

*Lyranus.
Pet. Aureol.
D. Antonin.
Schisma inter Laurentium, & Symmachum, quartum ordine, declaratur.*

*Niceph.
Theodorus.
D. Greg.*

Sciendum præterea, quo tempore Anastasius Imperator huius nominis primus Eutychiana hæresi infectus Constantinopoli imperabat, eodem Theodoricum regem Arianum in Italia cum summa potentia regnasse. Cum verò Anastasius à dissensionibus abhorreret, neque quicquam rerum novarum excitari in Ecclesia pateretur, vt refert Nicephorus lib. 16. hist. cap. 15. factum est, vt eius temporibus Chalcedon. synodus (quæ fuit quarta æcumenica, seu generalis) aduersus Eutychem duas in Christo naturas negantem congregata, neque palam per ipsum constitutionibus imperialibus promulgaretur, neque etiam reprobaretur: itaque sicut quibusdam Ecclesiarum, præsidibus videbatur, tale de ea erat iudicium, quidamque recipiebant, alij non solùm reiciebant, sed anathemate etiam tanquam hæreticam iugulabant: quibusdam duas naturas in Christo verè, alijs vnã tantum impiè astruentibus: quod malum eo processit, vt quælibet Ecclesia in factiones diuideretur & Orientales, atque Occidentales, imò etiam Lybica partes in multas sectas dissectæ fuerint: tanta confusio, mentiumque caligo orbem vniuersum incescit: Porro Anastasius tametsi pacis amantissimus, eorum tamen, qui nouas res moliebantur, temeritate commotus, quoscunque præter morem nugas agere, & impudenter sanctam synodum damnare, vel etiam aperte eandem in templis de prædicare intelligebat, è thronis vtrosq; reiciebat, atque ad eum modum multi Episcopi multati sunt. Denique Anastasio successit Iustinus. Theodoricus verò adhuc superstes Romam, & Italiam obtinebat, acerrimus Ariana hæresis propugnator. Quoniam verò Iustinus Catholicus Imperator Hormisdæ Pontificis maximi suatu, & consilio præcepit per totum Orientale imperium, vt nullus siue Episcopus, siue Sacerdos Arianus permitteretur, Theodoricus minacibus literis Imperatorem compulit, vt edictum illud reuocaret, imò Ioannem Pontificem maximum, qui Hormisdæ defuncto successerat, coegit, vt Constantinopolim transiens id Imperatori suaderet, alioquin se per totam Italiam in Catholicos sauriturum. Itaque restituta iterum sunt ecclesiæ Episcopis, & Sacerdotibus Arianis.

Ni cephorus

Fuit autem Theodoricus natura crudelis. Etenim Boetium Severinum vitum consularem, atque doctissimum trucidari præcepit, ipsūque Ioannem summum Pontificem ex Constantinopoli reuersum in carcerem detrudi imperauit, vbi fame, & squallore obiens martyrij palmam promeruit. Theodorici mortem, & penas apud inferos refert D. Gregorius lib. 4. Dialog. c. 30. vbi docet ostensum fuisse per visum sancto cuidam viro in insula Lypara degenti, prope quam est alia insula, quæ Vulcanus appellatur, Theodoricum eo ipso die, quo obiit, inter Ioannem Papam, & Symmachum Patricium distinctum, atque discaleatum, vinculisque manibus deductum, & in vicinam Vulcani ollam iactatum fuisse: tunc Gregorius. Quia, inquit, Ioannem Papam affligens in custodia occidit, Symmachum quoque Patricium ferro trucidauit, iuste ab illis in ignem missus apparuit, quos in hac vita iniuste indicauit.

III.

D. Greg.

Sexti Angeli iuxta quorundam sententiam literalis expositio.

SECTIO III.

IGitur iuxta ea, quæ paulò ante dicta sunt, Nicolaus de Lyra, Petrus Aureolus Cardinalis, & D. Antoninus locis citatis ita visionem sexti Angeli interpretantur. Sextum Angelum, qui tuba cecinit, volunt esse aut Paschasium Cardinalem Apostolica sedis Diaconum, qui causa fuit eiusmodi schismatis eligendo Laurentium Antipapam, aut ipsummet Laurentium, quæ ex re magna in Ecclesia turbatio orta est. Audiam verò fuisse vnã vocẽ ex quatuor cornibus altaris aurei, id est,

I.
Lyranus.
Pet. Aureol.
D. Antonin.
Predicto
schismate
verba con-
textus appa-
cantur.

Ec. iij

vocem ipsius Paschasij, quæ ex cornibus altaris aurei audita dicitur: quoniam Paschasius vnus erat de collegio Cardinalium Ecclesiæ Romanae, vbi Laurentiū Papam acclamauit. Quatuor Angelos volunt esse Symmachum Papam Laurentium Antipapam, Anastasium Imperatorem infectū hæresi Eutychetis, & Theodorici Regem Italiae Arianū: tunc aiunt hos quatuor Angelos ligatos aliquanto tēpore fuisse in flumine magno Euphrate, id est, in imperio Romano, quod Euphrati flumini cōparatur, quod vnum sit ex quatuor orbis imperij: quemadmodū Euphrates vnus est ex quatuor terrestribus paradisi fluminibus: ligatos, inquam, id est, impeditos, & cohibitos ab Ecclesiā persequenda, deinde solutos, vt Ecclesiā perturbaret, Symmachū quidē, & Laurentium de summo pontificatu contendētes, Anastasiū verd, & Theodoricū pro sua quæque secta, & hæresi depugnantes. Facile verd fuit eos soluere, quia parati erant in horā, diē, mensem, & annum, id est, omni tēpore prōptissimi ad occidendā tertiam partem hominum, id est, magnā Catholicorum partem, quoniam quamplurimi seditionibus, & factionibus concitatis vtrinque fuerunt interfecti: imo Theodoricus vniuersā Italiae interitum minabatur, nisi Anastasius Ecclesiā Arianis Episcop. Sacerdotibus restitueret, vt paulō superius docuimus. Quoniam autem omnes prouinciæ subiectæ Anastasio, & Theod. pro suo quæque principe decertabant, & Ecclesiā propter schisma in factiones diuisa dissidebat: idcirco infinita eorum multitudo per equites vicies millies dena millia posito num. certo pro incerto, vt aiunt exprimitur.

II.

Ad hæc, equites habebant loricas igneas, propter ardorem nocendi: hyacinthinas, id est, caelestis coloris, propter apparentem zelum religionis, & fidei, denique sulphureas, propter sordiditatem, ac turpitudinem vitæ: quæ expositio placuit D. Antonino: aut certē, vt vult Petrus Aureolus, Symmachus, & Laurentius habebant loricas hyacinthinas propter hypocrisis, & simulationem sanctitatis: Theodoricus igneas propter hæresim Arianam: Anastasius sulphureas propter Eutychanum errorem. Equorum capita tanquam leonum erant, propter summam crudelitatem: de ore eorum procedebat ignis, videlicet æmulationis inter Symmachum, & Laurentium fumus iræ, & superbiæ, & sulphur hæresis inter Theodoricum, & Anastasium. Habebant equi potestatem in ore, & caudis, quoniam tam inter Symmachum, & Laurentium, quàm inter Anastasium, & Theodoricū res non solum ore, id est, disputationibus, & minis, sed etiam caudis, id est, occultis fraudibus, & simulationibus agebatur. Desinebant autem caudæ in capita serpentium propter calliditatem, & astutiam persequendi modis omnibus rem Catholicam. Denique cum subiungitur: *Ceteri homines, qui non sunt occisi in his plagis, &c.* Existimant Lyranus, & D. Antoninus tangi obiter magnam quandam paganorum cædem, quæ tempore Theodorici facta est, Saxonibus videlicet in bello aduersus Thuringos dimicantibus: vbi vtrinque magna edita strage, quamplurimi paganorum, qui simulachra deorum impie adorabant, miserimè & corpore, & animo perierunt. Hæc ad mentem horum Doctorum dicta sunt.

Lyran.
D. Anton.

Præcedens Lyranus expositio refellitur, & communis statuitur.

SECTIO XII.

Quamquam commemorata Lyranus expositio quibusdam aliis placuerit, nobis certè minime probatur. Primum, quia ex quatuor illis Angelis ligatis in Euphrate, atque adeo proculdubio malis (alias enim non tanquam victi, & veluti in carcere detrusi describerentur) vnum facit Symmachum optimis, & suauissi-

suauissimis moribus Pontificem, ab omnique seditione, & crudelitate alienum, qui non ambitiosè, & arroganter, vt Laurentius, Pontificatum ambiebat, sed pro veritate suæ electionis sanctissimè depugnabat: deinde, quia alienum videtur Euphratem Mesopotamiæ fluiuium Romanam interpretari imperium, eo quòd vnum sit ex quatuor imperiis, quemadmodum ille vnum est ex quatuor terrestribus paradisi fluminibus: nam si ita esset, nullo mysterio Ioannes Euphratem potius, quàm Tygrim, Geon, aut Phison posuisset. Ad hæc quamuis illud schisma seditionis fuerit, cum tamen non totam Italiam occupauerit, quin potius Romæ tantùm præcipuè viguerit, non erat, cur Ioanni duæ myriades myriadam, id est, ducenti miliones equestris exercitus in faciem educti, & expediti apparuerint. Frustrà verò ad cogendum tantum exercitum commemorantur Anastasij Imperatoris, & Regis Theodorici similitudines, cum nulla inter eos bella mouerentur, nec vnquam vnus aduersus alterum conscripti milites legerentur: imò Theodoricus sola comminatione Anastasium ad restituendas Ecclesias Episcopis, & Presbyteris Arianis compulerit. Denique non video, qua consecutione Ioannes ab schismate Laurentij ad Saxonum, & Thuringorum certamina, vt volunt nominati auctores, nullo narrationis nexu, nullo rerum gestarum ordine transferat, eum tamen ipsa visionis series, & narrationis contextus, manifestè ostendat, id quod hac postrema capitis parte commemoratur, ad præcedentem quatuor Angelorum, & innumeri illius equitatus visionem pertinere.

Existimamus igitur cum communi sententia, quam sequuntur Beda, Richardus de S. Viç. Andreas Cæsariensis, Rupertus, Arethas, Haymo, Pannonius, & alij, hanc visionem ad extrema mundi tempora esse referendam: quòd verò præcedere debeat tempus Antich. ex eo quidam conantur ostendere, quòd in fine capitis duæ partes impiorum, quæ superesse debent, describuntur adorare simulachra aurea, argentea, lapidea, lignea: cum tamen Daniel cap. 11. dicat Antichrist. omnia idola euerfurum illis verbis: *Deum patrum suorum non reputabit, & erit in concupiscentia feminarum, nec quinquam Deorum curabit, quia aduersum vniversa consurgit.* Quare 6. Angelus, qui tuba cecinit, præcipuus quidam est Dæmon iuxta ea, quæ initio visionis 7. Angelorum supposuimus. Audita est vox vna ex quatuor cornibus altaris aurei, nimirum egressa ab ipso Dei conspectu, qui in cælo tanquam in templo residens ante se altare quoddam aureum habere describitur, in quo ei supremæ adorationis thymiamata à beatis illis mentibus offerantur, ducta similitudine à templo Salomonis, in quo erat altare thymiamatis aureum, in quo odores incedebantur. Sic enim etià Paulus Hebr. 9. in cælo posuit Sancta sanctorum, quæ Christus tanquam verus Pontifex maximus semel per suum sanguinem ingressus nobis aperuit, ducta similitudine à tabernaculo Mosaico. Hac voce præcipiebatur prædicto sexto Angelo, vt solueret quatuor Angelos, qui ligati erant in flumine magno Euphrate, quos plerique, vt refert Andreas Cæsariensis, existimant esse Michaëlem, Gabrielem, Uriëlem, & Raphaëlem: quam ipse opinionem non approbat, affirmans esse pessimos Dæmones, scilicetque ex eo ostenditur, quia non est, cur boni Angeli aliquo in loco vincti teneantur. Quocirca merito ferè omnes Doctores interpretantur vniuersitatem Dæmonum quaterario numero, qui quatuor orbis partes cõplectitur, cõprehensam, ligatam in Euphrate, id est, in cõgregatione impiorum, quæ per Euphratem Babylonis, id est, confusionis fluiuium exprimitur, qui solui dicuntur extremis temporibus, quia tunc ex Dei, qui eos modò ligatos tenet, promissione multum poterunt, & veluti è carcere exeutes, atque in rem Catholicam debacchantes, liberè volitabunt, & Ecclesiam vniuersam modis omnibus diruebunt. Nihilominus

II.
Beda.
Rich. Viff.
Andr. Cæs.
Rupert.
Arethas.
Haymo.
Pann.
alii. Antich.
extrema mundi tempora.
Dan. 11. 37.

Hebr. 9.

And. Cæs.

Franc. Rib.

Tobia 8.

non displicet Francisci Riberae sententia in comment. huius loci existimantis, quod hic dicitur, quatuor Angelos, id est, Dæmones ligatos esse in Euphrate, ita ut verba sonant, accipiendum, cum id nihil absurdi contineat, quemadmodum Tobia 8. legimus Raphaëlem apprehendisse Dæmonium Asmodæum, illudque in deserto superioris Aegypti religasse. Eodem igitur modo verisimile est quatuor quosdam præcipuos Dæmones religatos esse in flumine Euphrate: in eo autem potius, quam in quolibet alio flumine, quia Euphrates fluuius est Babylonis, quæ propter significationem confusionis ciuitas dicitur, impiorum habitationi Dæmonum accommodata.

III.

Hi igitur quatuor Satanæ Angeli soluendi sunt in fine mundi, maximumque Dæmonum inferiorum supra reprobos, quæ super equos infidentium exercitum collecturi ad bellum Ecclesiæ indicendum, qui exercitus propter potentiam equestris, propter multitudinem autem propemodum infinitam ducentorum millionum describitur: vnde non mirum, si tertia pars hominum ab eo dicatur occidenda, quæ tertiã partem non hominum in vniuersum, sed impiorum duntaxat esse probabile quidam existimant, in quos nimirum Deus eorum Dæmonum, & reproborum ministerio animaduertet. Etenim hoc ipso c. in 5. Angelo locustæ etiam solùm nocuisse dicuntur hominibus, qui signum Dei in frontibus suis non habebant: & confirmari adhuc potest ea sententia, quia hæc tertia pars est hominum in vniuersum, cum duæ reliquæ partes dicantur in impietate sua, & idololatria permãsuræ, sanè post illam interfectionem nulli iusti remanerent, qui fidem, & religionem tuerentur. Eorum verò equitum terror, quem omnibus iniicient, simul etiã in rebus gerendis celeritas in loriceis igneis declaratur: in hyacinthinis verò, id est, caelestis coloris simulatus veræ religionis cultus: denique in sulphureis scditas, & turpitudine morum, simul etiam inferni cruciatus, qui ipsos, & eorum sectatores manent, iuxta illud Psal. 10. Ignis, & sulphur, & spiritus procellarum, pars calicis eorum. Equi sunt ipsi impij, supra quos Dæmones equitabunt sicut & Christus super Apostolos equitare dicitur Abacuch 3. Qui ascendis super equos tuos, & quadriga tua saluatio. Horum igitur equorum capita tanquam leonum visa sunt propter summam crudelitatem, quæ in omne genus hominum grassabatur: caudæ verò in capita serpentium desinunt: quia vbi finis videbitur eorum crudelitati impositus, inde rursus noua mala replicabuntur. Itaque caudæ, id est, fines malorum capita erunt, id est, initia futurorum, quæ quoniã cum omnium, præcipue verò schismatum, hæresum, & idololatriæ veneno coniuncta erunt, idcirco tanquam serpentium apparuerunt: atque ex his iam sit perspicuum, quomodo horum equorum potestas in ore, & caudis posita memoratur. Denique reliquæ duæ partes impiorum, quæ supererunt (tertia enim, ut diximus, occidetur) in sua impietate persistent, neque pœnitentiam agent, sed adorabunt omnis generis Dæmonia, & ea omnia simulachra, quæ à Ioanne commemorantur.

Cur loriceæ equitum hyacinthinæ describantur?

Et qui sedebant super eos, habebant loriceas igneas, & hyacinthinas, & sulphureas

SECTIO V.

Hyacinthus
flos & gemma
est.

CVM loriceæ equitum, id est, Dæmonum, & reproborum igneæ, & sulphureæ apparuerint, in promptu est rationem afferre, ut ex his, quæ diximus, perspicuum relinquitur. Illud solùm merito aliquis querat, cur etiã hyacinthinæ describantur? videbitur enim hyacinthi caelestis species, & pulchritudo minime in Dæmonum armaturam conuenire. Sciendum est igitur hyacinthum & florem, & gemmam esse de gemma

de gemma loquitur Plin lib. 37. hist. naturalis. cap. 9. vbi inter alia, *Multum*, inquit, *ab amethysto distat hyacinthus: differentia haec, quod ille emicans in amethysto fulgor violaceus, dilutus est in hyacintho. Primo quoque aspectu gratius, euanesceit antequam satiet, adeoque non implet oculos, ut pene non attingat, marcescens celerius nominis sui flore.* Hyacinthus flos est etiam coloris violacei, eumque auctore eodem Plinio li. 21. cap. 11. comitat. Et fabula duplex, luctum praefrens eius, quem Apollo dilexerat, aut ex Aiaci cruore editi, ita dicitur etibus venis, vt figura Graecarum literarum *Si* legatur inscripta: iraque hyacinthus tam gemma, quam flos coloris est caelestis, atque inde factum est, vt ad caelestia representanda adhibeatur: vnde est illud Cant. 5. *Manus illius ornatae aurea: plena hyacinthis.* Dicitur autem manus Christi plenae hyacinthis, id est, caelestium gratiarum gemmis, quas liberaliter in homines spargit. Eodem sensu accipi potest illud Ezech. 16. quod ad Hierusalem pulchrae feminae typo dicitur: *Calceauit hyacintho.* Verè enim iustus calceatus est hyacintho, id est, spe rerum caelestium, qua veluti calceamento munitus per asperitatem deserti huius vitae sine latione potest incedere, quod calceamento genus commendatur in sponsa Cant. 7. cum dicitur: *Quam pulchri sunt gressus tui in calceamentis, filia Principis.* Possimus etià eum plerisque eo loco per hyacinthum exempla spiritualium, & caelestium virorum intelligere, quibus tunc nos calceamus, cum actionum nostrarum gressus operum, quae ipsi egerunt, consideratione munimus, praecipue verò virginum, quae peculiari ratione per hyacinthum accipi debent, eo quod virginitas maximè caelestis, ac Diuina sit: sicut etiam per ferrum, & as Martyres, & Confessores accipiuntur à nonnullis in benedictione illa, qua Moyses tribum Aser benedixit, Deut. 33. *Benedictus in filiis Aser, sit placens fratribus suis, & tingat in oleo pedem suum, & ferrum, & as calceamentum eius: sicut dies iuuentutis tuae, ita & senectus tua:* quanquam ad literam illud significatur fortem Aser, id est, portionem terrae illi attributam olei, ferri, & aris, vtque ad eod feracem fuisse, vt possent posterii Aser oleo pedem tingere, & ex ferro, atque are calceamenta conficere, eo quod multis metallorum fodinis abundaret.

Quoniam igitur hyacinthus caelestem colorem refert, inde factum est, vt quatuor illorum Angelorum equitatus loricas hyacinthinas habuisse dicatur, quoniam per hypocritam zelum fidei, & religionis simulabunt, nihilq; aliud se, quam amorem caelestium, & verum Dei cultum procurare. Sic enim Hypocritae solent sese, quantum possunt, ad Sanctorum vitam, & mores per simulationem effingere, ad gloriam, honores, opesque hoc artificio aucupandas. Quae conditio explicatur similitudine struthionis, Iob 39. cum dicitur. *Penna struthionis similis est pennae herodij, & accipitris:* quae vt melius intelligatur, sciendum est ex Plinio lib. 10. hist. natur. c. 1. struthio camelos Africanos altitudinem equitis equo insidentis excedere, celeritate vincere, ad hoc demum datis penis, vt currentes adiuuent, cetero non esse volucres, cum à terra non tollantur, vngulas iis ceruinis similes bisulcas comprehendendis lapidibus vtilis, quos in fuga contra insequentes ingerunt pedibus. Concoquendi sine delectu deuorata mira natura, nec minor stoliditas, etenim in tanta corporis altitudine, si collum frutice occultauerint, latere se putant, Oua in pretio sunt propter amplitudinem pro quibusdam habita vasis, & pennae ad galeas adormandas, quae omnia si expendantur, palam erit vix inueniri posse Hypocritarum illustriorem typum. Primò enim, vt obseruauit D. Gregor. lib. 31. Moral. capit. 6. quemadmodum struthio similitudinem pennarum habet accipitris, sed non volatur: & alas quidem ad volandum erigit, sed nequaquam se à terra volando suspendit, ita Hypocritae dum bonorum vitam simulant, imitationem quandam sanctae conuersionis habent, sed veritatem non habent:

Plinius.

Cant. 5. 14.

Liberaltas Christi erga homines. Ezech. 16. 10. Cant. 7. 1.

Deut. 33. 24.

Hypocritarum simulatio.

Iob 39. 16. Plinius.

D. Gregor.

volandi pennas habent per speciem, sed in terra repunt per actionem: alas per figuram sanctitatis extendunt, sed curarum secularium pondere pragrauati minimè à terra subleuantur. Secundò. Hypocritæ vngulas habent ceruinis similes, quia, quantum possunt, laborem subterfugunt, & persecutionis tempore, cum à charitate non vrgeantur, timidissimi sunt, & fugacissimi. Tertiò. Lapidibus insequentes petunt, quoniam si verbis laeestas, subito ex candescunt. Quartò. Si colla frutice occultauerunt, latere se reliquo putant corpore: quoniam Hypocritæ si colli inflexione humilitatem simulèt, & arrogantiam celent, perperam existimât reliquis omnibus actionibus latere posse: cum tamen ipsa se vitia intus latentia necessariò interdum prodant. Quam simulationem cauendam monuit Apostolus ad Colof. 2. *Nemo vos seducat volens in humilitate, & religione Angelorum*, id est, vt interpretatur D. Hieron. *Nemo sicca humilitate superbus, & Angelos se videre mentiens frustra se super homines iactet.* Denique struthionis pennæ aptæ sunt ad galeas adornandas, quoniam fallacia Hypocritarum figmenta, dum mentita sanctitate speciem virtutis exhibent, accommodata plerique interdum videantur ad honores, & tiaras Pontificias obtinendas.

Colof. 2.
D. Hieron.

Cur potestas equorum in ore, & caudis sita dicatur, & cur caudæ in capita serpentium desinant?

Potestas enim equorum in ore eorum est, & in caudis eorum: nam caudæ eorum similes serpentibus, habentes capita, & in his nocent.

S E C T I O VI.

P Rodigiosi sanè equi Ioanni apparuerunt, quippe qui capita habuerint leonina, caudas instar serpentium, & in serpentina capita desinentes, cætero corpore equina forma, ore ignem, fumum, & sulphur vomentes: quod monstri genus ad viuum exprimit Hæreticos, quibus quasi equis Dæmones insident. Illud tamen multò videtur mirabilius, quòd potissimum in caudis potestatem exerent, eaque haberent in serpentina capita desinentes. Igitur cur potestas equorū in ore, & caudis sita fuerit, ratione reddit Diuus Gregorius lib. 33. Moral. c. 28. super illa verba capituli 41. quæ de Leuiathan intelliguntur: *Portas vultus eius quis aperiet?* quo loco D. Greg. per portas vultus Leuiathan Hæreticos intelligit, quia per ipsos tanquam per portas quisque ingreditur, vt Leuiathan in potestatis suæ principatu videat, sicut è contrario Doctores sacri portæ Sion appellantur. Deinde quod sequitur, *Per gyrum dentium eius formido*, de secularibus potestatibus Hæreticorum fausticibus interpretatur. *Quis*, inquit, *istius Leuiathan dentes*, id est, magistris Hæreticos, non despiceret, si non eos per circuitum potestatum secularium terror munitet: duplicem enim calliditate agunt. Etenim quod ab Hæreticis magistris verbis blandientibus dicitur, hoc à Principibus eorum faustoribus gladijs ferientibus imperatur: quæ utrorumque actio in Ioannis Apocalypsi breui est sententia comprehensa, quæ dicitur: *Potestas equorum in ore, & caudis eorum erat.* In ore namque Doctorem scientia, in cauda vero secularium potentia figuratur: nam per caudam, quæ retrò est, huius seculi postponenda temporalitas designatur. Isti ergo equi, id est, nequissimis prædicatoribus vbique carnalium impulsu currentibus in ore, & in cauda potestas est: quia ipsi quidem peruersa suadenda prædicant, sed temporalibus potestatibus fultis per ea, quæ retrò sunt, se exaltant. Hactenus Gregorius. A quo eandem rationem mutuati sunt Haymo, & Ansbertus in hunc locū, illud addentes idcirco caudas in serpentiū capita desinere, ad eisdem nimirò impios Principes exprimendos,

In Hæreticis
tanquam in
equis Dæmo-
ni insident.
D. Gregorius
lib. 41. f.

Hæretici se-
cularium
Principum
potentia ful-
ti.

Haymo.
Ansbert.

mendos, qui dracones in sacris literis appellari consueverant, veluti Ezech. 29. vbi ad Regem Egypti ita loquitur Dominus: Ecce ego ad te Pharaon draco magne, qui cubas in medio fluminum tuorum. & Hier. 51. ex persona Hierusalem de Nabuchodonosor conquerentis: Comedit me, deuorauit me Nabuchodonosor Rex Babylonis, reddidit me quasi uinum inane, absorbit me quasi draco, repleuit ventrem suum teneritudine mea. Atque ex hac expositione illud obiter collige, quo loco habenda sint omnia temporalia, & ipsa orbis imperia, si quidem iuxta Gregorij sententiam, per caudas, quae retrorsum sunt, exprimuntur, ut virtuti, ac iustitiae postponenda intelligantur.

Secunda ratio est, quia Haeretici lubrici sunt, & tortuosi inftar serpentium, lubrici quidem, quia ubi caput immiserint, id est, initia decipiendi sumperint, sensim totum corpus insinuant haeresum suarum venenatae fundentes: tortuosi autem, quia non recta ingrediuntur. Quod ad primum attinet, hanc serpentis lubricitatem ad sese insinuandum naturam in serpente illo antiquo, quem in hoc ut in ceteris Haeretici imitantur, expendit D. Greg. lib. 17. Mor. cap. 18. super illa verba capitis 16. spiritus eius ornauit calos, & obstrictante manu eius eductus est coluber tortuosus. Quis, inquit, colubri appellatur nomine, nisi antiquus hostis? serpens quippe non solum tortuosus est, sed etiam lubricus, quia sua gestioni eius si primo non resistitur, repente totus ad interiora cordis, dum non sentitur, illabitur, sed obstrictante manu Domini tortuosus coluber de propriis caernis expulsus est, quia dum nobis Diuina gratia mactetur, u qui nos tenuerat, antiquus hostis eicitur, iuxta illud Ioan. 12. Nunc princeps huius mundi eicitur foras: dum enim corda infidelium tenuit, quasi manum ad latibula serpentis misit, quem admodum cecinit Esaias cap. 11. Delectabitur infans ab ubere super formamine aspidis, & in cauernam reguli, qui ablactatus fuerit, mittet manum suam. Quod uero ad obliquitatem spectat, manifestum id est, ex cap. 27. Esaiæ, cum dicitur, Visitabit Dominus in gladio suo duro, & grandi, & forti super Leuiathan serpentem uictum, & super Leuiathan serpentem tortuosum. Vbi primum aduerte ex D. Hieronymo uictem appellari Daemonem, siue claudentem, quod genus humanum tanquam uictis quidam fetreus carcere concluderit, suaeque potestati subiecerit. Cur autem simul appellatur tortuosus, explicauit D. Basilius in Psalm. 32. super illa verba. Rectos decet collaudatio. Serpens, inquit, qui ad peccatum nobis inceptor fuit, obliquus dicitur, & in serpentem draconem obliquus Dei ensis apud Esaiam inducitur, quoniam multas spiras, & inuolucra facit in timere: serpentis namque tractus inaequaliter per humum serpit. Itaque qui serpentem imitatur, inaequalem etiam suam re ipsa exprimit uitam, sicut qui è diuerso vestigia Dei sequitur, rectas semitas: rectaque pedum vestigia facit: quoniam rectus Dominus Deus noster, & rectitudinem, siue aequitatem uidit uultus eius.

Sed cur equorum caudae in capita serpentium desinunt? Richardus de S. Victore eam rationem affert, quoniam improbi dum nequeunt aperta persecutione nocere, per occultam, & fraudulentam simulationem nocendi sumunt initia. Lulculentio rem adhuc reddit Ioachimus. Quia, inquit, cum perantur ab inferendis malis, quiescere, tunc ex insperato deteriora mala committunt, & ita cauda eorum, id est, finis precedentium malorum in capita desinunt, id est, in ista futurorum. Id quod expressum est Iob cap. 6. ubi de Dapuis dicitur. Inuoluta sunt semitae gressuum eorum, quia uidelicet improbi, & nefarii homines alia mala in alia replicant, quemadmodum exponit D. Greg. lib. 7. Mor. cap. 1. Omne, inquit, quod inuoluitur, in semetipsum replicatur. Bene ergo de reprobis dicitur. Inuoluta sunt semitae gressuum eorum: quia ad consueta semper mala replicantur, & quasi extra se tñsi ad semetipfos per circuitum redeunt: quo pertinet illud Psalm. 11. In circuitu impij ambulans. Etenim circulus in quolibet puncto, quod designaueris, & finitur, & incipit.

II.
Haeretici lubrici, & tortuosi.

Iob 26. 13.
D. Gregor.

Ioan. 12. 31.

Esai. 11. 8.

Esai. 27. 1.

D. Hieron.

D. Basili.

Psalm. 32. 2.

III.

Rich. Vict.

Impiij fraudulententer nocent.

Ioachimus.

Iob. 6. 18.

D. Gregor.

Psalm. 11. 9.